

Справа «Баятан проти Вірменії» (*“Bayatyan v. Armenia”*)¹

Ключовий висновок: засудження особи, що ухилилася від військової служби за релігійними переконаннями, не є порушенням Конвенції.

У рішенні, ухваленому 27 жовтня 2009 року у справі «Баятан проти Вірменії», Суд постановив, що

- не було порушення ст. 9 Конвенції (свобода думки, совісті і релігії).

Обставини справи.

Заявник є громадянином Вірменії, народився 1983 року. Він є членом релігійної організації «Свідки Єгови».

Пана Баятана визнали придатним для військової служби, а весною 2001 року призвали для її проходження. Заявник звернувся до військового начальства та Генеральної прокуратури, зазначаючи, що він відмовляється виконувати військовий обов'язок з релігійних переконань, але готовий до проходження альтернативної служби. У середині травня 2001 року заявник не з'явився за викликом на призовну дільницю. До того ж, він поїхав з дому на певний час, аби не бути приведеним до війська силоміць. Два тижні по тому Парламентська комісія з державних та юридичних справ повідомила п. Баятана про те, що він повинен пройти службу в армії, оскільки у Вірменії немає закону про альтернативну службу.

У жовтні 2001 року заявника обвинуватили в ухиленні від призову на строкову військову службу та взяли під варту. У жовтні 2002 року п. Баятана було засуджено до позбавлення волі строком на півтора року. Апеляційний суд збільшив цей строк до двох з половиною років, обґрунтовуючи це тим, що заявник не визнав своєї вини та переховувався від слідства. Цей вирок був підтриманий Касаційним судом у січні 2003 року. У липні цього ж року п. Баятана було звільнено на поруки після того, як він провів в ув'язненні десять з половиною місяців.

Зміст рішення Суду.

Заявник стверджував, що його засудження за відмову пройти службу в армії порушувало свободу думки, совісті та віросповідання, гарантовану ст. 9 Конвенції. Він також зазначав, що ця стаття має тлумачитися у світлі умов сьогодення, а саме у зв'язку з тим фактом, що більшість держав-учасниць Ради Європи визнали право на відмову від військової служби з мотивів віросповідання, а сама Вірменія, перш ніж стати членом Ради Європи, у 2000 році оголосила про своє «вибачення перед усіма засудженими за відмову від служби з релігійних переконань».

Суд передусім відзначив слушність посилання п. Баятана на ту обставину, що більшість держав-учасниць Ради Європи ухвалили закони, які передбачають альтернативну службу для осіб, котрі відмовляються від військової служби з мотивів віросповідання.

Однак ст. 9 Конвенції має бути прочитана разом з п. “b” ч. 3 ст. 4 Конвенції, що вилучає із поняття «примусова праця» будь-яку службу військового характеру або – у випадку, коли особа відмовляється від неї з мотивів особистих переконань у країнах, де така відмова визнається, – службу, яка вимагається замість обов’язкової військової служби. Суд зауважив, що ухвалення рішення про визнання відмови до проходження військової служби з релігійних або політичних мотивів є вибором кожної держави-учасниці. У той час, коли заявник відмовився виконувати військовий обов’язок з мотивів віросповідання, у Вірменії не визнавалося право на таку відмову. Тому, навіть незважаючи на те, що п. Баятан міг виправдано сподіватися на отримання можливості пройти альтернативну службу з огляду на акт вибачення держави перед усіма засудженими за відмову від військової служби з релігійних мотивів, його засудження не порушувало конвенційних прав.

Суд зрештою додав, що нещодавно у Вірменії таки було ухвалено закон про альтернативну службу, але й відразу констатував, що його зміст та сфера застосування знаходились поза межами заяви п. Баятана.

Тому Суд постановив, що не було порушення ст. 9 Конвенції.